

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 126/2010-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. marca 2010 predbežne prerokoval sťažnosť F. F., K., M. B., K., M. F., G., A. K., K., D. K., K., M. K., K., J. T., K., B. T., K., A. T., K., V. P., Košice, a A. F., K., zastúpených advokátom JUDr. M. H., K., ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5 Co 363/2008 z 2. februára 2009, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť F. F., M. B., M. F., A. K., D. K., M. K., J. T., B. T., A. T., V. P. a A. F. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. apríla 2009 doručená sťažnosť F. F., M. B., M. F., A. K., D. K., M. K., J. T., B. T., A. T., V. P. a A. F. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 20

ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 11 ods. 1 a čl.36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 363/2008 z 2. februára 2009.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sa domáhali v konaní vedenom Okresným súdom Košice I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 15 C 805/94 odstránenia neoprávnenej stavby postavenej na ich pozemku pôvodne zapísanom v pozemnoknižnej vložke č. 1303, k. ú. K, parcela č. 10605, resp. zriadenia časovo neobmedzeného vecného bremena na ťarchu sťažovateľov za náhradu určenú znaleckým posudkom. Okresný súd rozsudkom z 11. augusta 2008 ich žalobu zamietol v celom rozsahu s odôvodnením, že na spornom pozemku sa nenachádza stavba v zmysle ustanovenia § 135c Občianskeho zákonníka. Sťažovatelia podali proti rozsudku odvolanie, ktorým namietali, že okresný súd dospel na základe vykonaného dokazovania k nesprávnym skutkovým zisteniam a vec nesprávne právne posúdil. Tvrdili, že celý športový areál je potrebné vnímať ako jednu stavbu, ktorá sa nachádza na pozemkoch vlastníkov, ktorí sa domáhajú svojich práv v súvisiacich sporoch s rovnakým obsahom, a nie posudzovať samostatne každú časť tohto komplexu, či spĺňa kritériá stavby. Namietali vymedzenie pojmu stavby, ktorý aplikoval okresný súd, a tvrdili, že stavbami sú samy osebe aj tenisové kurty, chodníky, oplotenia a pod., ktoré sa nachádzajú na pozemku v ich vlastníctve. Zároveň poukázali, že okresný súd zriadil vecné bremeno v jednom zo súvisiacich konaní na časť pozemku, na ktorom je postavená tenisová dvojhala a tenisové kurty s príslušenstvom, a teda v skutkovo obdobnom prípade a pri aplikácii rovnakej právnej úpravy dospel k inému záveru, čím bol porušený princíp právnej istoty. Krajský súd po preskúmaní veci rozsudkom č. k. 5 Co 363/2008-265 z 2. februára 2009 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny.

Podstatou sťažnosti je táto argumentácia sťažovateľov:

„Podľa názoru sťažovateľov je potrebné celý areál vnímať ako jeden celok (teda jediná stavba vrátane jej súčastí a príslušenstva), ktorý pozostáva z viacerých častí

navzájom natoľko prepojených, že jedna bez druhej nemôže existovať a/alebo fungovať vôbec alebo iba s veľkými ťažkosťami. Celý areál slúži iba na jediný účel a na žiadne iné aktivity. Ide o súbor stavieb (hromadnú vec), ich príslušenstva (veci, ktorej patria vlastníkovi hlavnej veci a sú ním určené k tomu, aby boli s hlavnou vecou trvalé užívané) a súčastí (všetko, čo podľa povahy patrí k veci a nemôže byť oddelené bez toho, aby sa vec znehodnotila), ktoré majú jediné funkčné určenie a zdieľajú právny osud hlavnej veci. Pojem hromadná vec nie je termínom používaným priamo Občianskym zákonníkom, no teória práva ho jednoznačne pozná a používa. Skutočnosť, že samotný Občiansky zákonník tento pojem nepoužíva však neznamená, že by tento zákon používanie tohto pojmu vylučoval. Je zrejmé že medzi pozemkom a stavbou neexistuje vzťah ako medzi hlavou vecou a jej príslušenstvom. Podľa názoru sťažovateľov však medzi stavbami na ich pozemkoch existujú vzťahy zodpovedajúce vzťahu hlavnej veci a jej príslušenstva. Zodpovedá tomu aj užívanie celého areálu, v ktorom sa rekreačne za odplatu hrajú tenisové zápasy.

Jednotlivé povrchové úpravy a drobné stavby, ktoré sa na sporných pozemkoch nachádzajú majú doplnkovú funkciu k hlavným stavbám (napr. tenisová dvoj hala). Žalovaný v 3. rade v areáli vykonáva podnikateľskú činnosť. Areál bol takto vnímaný už od svojho začiatku, pri jeho plánovaní, vyvlastňovaní pozemkov pod ním, jeho neskoršej výstavbe a i súčasnom používaní. Areál bol plánovaný, povolený a vybudovaný ako Tenisový areál K. Žalovaný v 1. rade s areálom hospodáril ako s Tenisovým areálom „A.“ a na žalovaného v 3. rade ho síce dvoma zmluvami, ale všetko previedol ako nehnuteľnosti, ktoré spolu vzájomne súvisia a sú na seba závislé. Ako tenisový areál ho nazýva aj samotný prvostupňový súd, a to opakovane aj v odôvodnení rozhodnutia vydaného v už spomínanom spore vedenom pod sp. zn.: 15C 289/1994. V odôvodnení rozhodnutia vydaného v tomto konaní sa však už uvedenému spojeniu účelovo vyhýba.

K záveru, že sa jedná o jeden areálový komplex, ktorý je nevyhnutné vnímať ako celok dospeli na sebe nezávisle aj súdny znalci: Ing. H., Ing. L. a Ing. B. K rovnakému záveru dospeli aj znalci P. a D., ktorí vyhotovili znalecké posudky pred prevodom nehnuteľnosti medzi žalovanými v 1. a 3. rade.

S prihliadnutím na napadnuté rozhodnutie je otázne, prečo vo všetkých ostatných prípadoch bol areál z hľadiska práva (či už plánovaní, výstavbe, užívaní) posudzovaný komplexne ako jeden celok, ale v týchto súdnych konaniach nie. Aj v rozhodovacej činnosti

súdov je vidieť podstatnú zmenu názoru na definíciu a obsah pojmu stavba. Je badať absolútny odklon od názorov, aby sa v občianskom súdnom konaní stavba definovala výlučne podľa predpisov stavebného práva. Rovnako Najvyšší súd dospel k záveru, že nie je možné automaticky použiť výklad pojmov obsiahnutý v predpisoch verejného práva a bez ďalšieho ho použiť v oblasti súkromného. Neoprávnenou stavbou z občianskoprávneho hľadiska teda nemusí byť iba stavba nepovolená v zmysle stavebného práva.

Z uvedeného podľa názoru sťažovateľov vyplýva, že nič nebráni tomu, aby bol areál vnímaný ako komplex, hromadná vec.“

Sťažovatelia takto odôvodnili namietané porušenie svojich základných práv:

„Záveru odvolacieho súdu, ktoré údaje vychádzali z definície stavby uvedenej v občianskom zákonníku (táto pritom nejestvuje) a preto nezriadil vecné bremeno za náhradu na pozemku sťažovateľov, na ktorých sa v prevažnej väčšine nachádzajú tenisové kurty, chodníky, okrasná zeleň, cvičná panelová, stena, vetrolamy, vonkajšie schody, oplotenia s podmurovkou i bez podmurovky, oplotenie kurtov zo strojového pletiva, vráta a ostatná plocha, sú zjavne neodôvodnené a arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň majú za následok porušenie základného práva na spravodlivý proces, ktoré upravuje čl. 46 ods. 1 ústavy a práva reglementovaného čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy.

Ako už bolo uvedené vyššie bolo porušené právo na ochranu vlastníctva garantované v čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy z toho dôvodu, že vlastníckemu právu navrhovateľov k pozemkom nebola priznaná ochrana a tým rovnaký zákonný obsah, ako iným vlastníkom v obdobných sporoch. Je zrejmé, že existujúci stav bolo nevyhnutné riešiť zriadením vecného bremena za náhradu. Všeobecne je podľa názoru žalobcov potrebné vychádzať z priority ich vlastníckeho práva, ktoré bolo im, resp. ich právnym predchodcom protiprávne odňaté a tým došlo k porušeniu ich subjektívneho vlastníckeho práva - právo predmet svojho vlastníckeho práva držať, užívať ho a pod. Krajský súd v Košiciach svojím rozsudkom posvätil ten právny stav, že vlastnícke právo sťažovateľom k rodičovským pozemkom je obmedzené a to bez akejkoľvek náhrady.

Tým došlo aj k porušeniu práva sťažovateľov na spravodlivý proces, t. j. práva domáhať sa ochrany svojich práv na nezávislom a nestrannom súde, ktoré je zakotvené

v čl. 46 ústavy. Súdny totiž odmietli vyriešiť otázku vypořádania reálneho užívania pozemku s vlastníckymi pozemkami (sťažovateľmi), ktorí nemôžu využívať ktorékoľvek z oprávnení, ktoré tvoria a definujú obsah vlastníckeho práva a tým rezignovali na materiálnu ochranu ich vlastníckeho práva. Namietanému porušeniu vlastníckeho práva sťažovateľov nebola poskytnutá ochrana v medziach zákona tým, že súdy oboch stupňov nerozhodli o zriadení časovo neobmedzeného vecného bremena za náhradu, ako kompenzáciu nemožnosti užívať vlastníctvo sťažovateľov.

Okrem toho k porušeniu práva sťažovateľov na spravodlivý proces došlo aj tým, že v skutkovo a právne zhodnom spore vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 15 717/2002 bolo rozhodnuté tak, že vlastníkom pozemkov poskytol súd ochranu ich vlastníckeho práva, vecné bremeno zriadil, rozhodol o vyplatení náhrady. Je taktiež zrejmé, že k porušeniu práva sťažovateľov na spravodlivý proces došlo aj tým, že odvolací súd sa vo svojom rozhodnutí ani nevyporiadal s podstatnými argumentmi, ktoré sťažovatelia v konaní uvádzali. Odvolací súd vyššie uvádzané a pre rozhodnutie vo veci podstatné argumenty sťažovateľov ignoroval. “

V doplňujúcom podaní k sťažnosti doručenom 18. januára 2010 sťažovatelia poukázali, že priamo zákonodarca zriadil vecné bremeno k niektorým objektom ako sú napr. komunikácie, predovšetkým cesty I. a II. triedy a diaľnice, ktoré sa povahovo nelíšia od objektov nachádzajúcich sa na ich pozemku – pozri § 6 zákona č. 639/2004 Z. z. o Národnej diaľničnej spoločnosti a o zmene a doplnení zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov (v znení zákona č. 747/2004 Z. z.). Obdobne zákon č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov definuje v § 1 ods. 1 ako „pozemok pod stavbou“ aj príslušnú plochu, ktorá svojím umiestnením a využitím tvorí neoddeliteľný celok so stavbou, pričom v § 4 ods. 1 upravuje vo verejnom záujme k pozemku pod stavbou v prospech vlastníka stavby vznik práva zodpovedajúceho vecnému bremenu. Tento zákon sa v zmysle § 2 ods. 1 primerane vzťahuje aj na usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom, na ktorých je umiestnený športový areál, ak tento športový areál prešiel do vlastníctva obce podľa osobitného predpisu, v súvislosti s čím

sťažovatelia poukázali na to, že „*nevidia rozdiel medzi športovým areálom alebo pozemkom pod stavbou, na ochranu ktorých sa prijíma samostatný zákon a športovým areálom a pozemkami pod stavbou, ktoré sú predmetom tohto konania. Jediný rozdiel je ten, že zákonodarca takýmto spôsobom chce chrániť iba ním určené subjekty – obec a vyššie územné celky (pretože tu existuje verejný záujem ako vyplýva z dikcie tohto zákona).*“.

Na základe uvedeného sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd rozhodol, že rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 Co 363/2008 z 2. februára 2009 boli porušené ich základné práva podľa čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 listiny, podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a aby zrušil označený rozsudok. Sťažovatelia si tiež uplatnili nárok na náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dané dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je návrh zjavne neopodstatnený, ak sa ním namieta taký postup orgánu verejnej moci, ktorým nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namieta, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci, vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktorý vylučujú, aby tento orgán porušoval označené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (napr. II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 288/05, II. ÚS 298/06).

Pri preskúvaní opodstatnenosti sťažnosti sa ústavný súd riadil svojou stabilizovanou judikatúrou, v ktorej zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (*mutatis mutandis* II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne (svojvoľné), a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii právneho predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03). Ak nie sú splnené tieto predpoklady na preskúmanie rozhodnutí všeobecných súdov, ústavný súd nemôže dospieť k záveru o vecnej spojitosti medzi základnými právami a slobodami, ktorých porušenie sa namieta a napádaným rozhodnutím všeobecného súdu, prípadne postupu, ktorý mu predchádzal.

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá tvorí súčasť právneho poriadku Slovenskej republiky alebo tvorí súčasť takých medzinárodných zmlúv, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, t. j. k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne konformným spôsobom interpretovaná platná a účinná právna norma (m. m. II. ÚS 249/04, IV. ÚS 23/05, I. ÚS 236/06, III. ÚS 363/06).

Sťažovatelia namietajú porušenie svojich základných práv na ochranu vlastníctva a na súdnu ochranu zaručených v čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 listiny, čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru tým, že krajský súd nenapravil pochybenia okresného súdu spočívajúce v nesprávnom hodnotení dôkazov a nesprávnom výklade a aplikácii ustanovenia § 135c Občianskeho zákonníka, v dôsledku čoho nezriadil vecné bremeno na ich pozemok s odôvodnením, že sa na ňom nenachádza žiadna stavba.

Krajský súd po preskúmaní rozsudku súdu prvého stupňa dospel k záveru, že nie sú naplnené odvolacie dôvody podľa § 205 ods. 1 písm. d) a f) Občianskeho súdneho poriadku, k čomu uviedol:

„Odvolací dôvod podľa § 205 ods. 1 písm. d) by sa týkal chyby v zisťovaní skutkového stavu veci súdom spočívajúcej v tom, že skutkové zistenie, ktoré bolo podkladom pre jeho rozhodnutie je nesprávne, to znamená musí ísť o skutkové zistenie, na základe ktorého vec posúdil po právnej stránke a ktoré je nesprávne v tom zmysle, že nemá oporu vo vykonanom dokazovaní, pričom medzi chybami skutkového zistenia a chybami právneho posúdenia je úzka vzájomná súvislosť, lebo príčinou nesprávnych, t.j. nedostatočných skutkových zistení môže byť aj chybný právny názor, v dôsledku ktorého zisťoval iné skutočnosti. Nesprávne sú i také skutkové zistenia, ktoré založil súd na chybnom hodnotení

dôkazov. Ide o situáciu, keď je logický rozpor v hodnotení dôkazov, prípadne poznatkov, ktoré vyplynuli z prednesov účastníkov alebo ktoré vyšli najavo inak z hľadiska závažnosti, zákonnosti, pravdivosti, eventuálne vierohodnosti.

Súd prvého stupňa správne vyhodnotil dôkazy podľa § 132 O.s.p., tieto boli zistené spôsobom podľa § 132 až 135 O.s.p. a z odôvodnenia rozsudku jednoznačne vyplýva, že súd prvého stupňa vzal do úvahy iba skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané, resp. vyšli počas konania najavo, nieje tu ani logický rozpor v hodnotení dôkazov.

Neobstojí ani druhý odvolací dôvod podľa § 205 ods. 2 písm. f) O.s.p., lebo súd prvého stupňa použil správny právny predpis a správne ho aj vyložil. Pri právnom posúdení ide o činnosť súdu, pri ktorej aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav, to znamená vyvodzuje zo skutkového zistenia aké práva a povinnosti majú účastníci podľa príslušného právneho predpisu a nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. Súd prvého stupňa aplikoval správny právny predpis na daný predmet sporu, ani tento odvolací dôvod nie je daný a na vecnej správnomosti napadnutého rozsudku nič nemenia ani odvolacie námietky.“

K právnomu posúdeniu veci krajský súd uviedol:

„Podľa ustálenej súdnej praxe stavba nie je súčasťou pozemku a postavenie stavby je nepochybne originálnym spôsobom nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Z toho teda vyplýva, že stavebník neoprávnenej stavby je jej vlastníkom bez ohľadu na to, podľa ktorého odseku sa bude postupovať pri konečnom vyrovnaní vzťahu medzi stavebníkom a vlastníkom pozemku. Pritom vlastníkom pozemku nemôže žalovať o spôsob vyrovnania vzťahu medzi ním a neoprávneným stavebníkom, ktorý vyplýva z ods. 3 cit. zák. ust. Ide tu len o dispozíciu, ktorá sa musí použiť vtedy, keď nie sú splnené zákonné predpoklady na odstránenie stavby, ani na jej prikázanie vlastníkom pozemkov. Od neoprávnenej stavby možno odlišovať nepovolenú stavbu, ktorou je stavba vybudovaná bez príslušného povolenia, alebo s nedodržaním ustanovení stavebných predpisov. Pritom záver o tom, podľa ktorého ustanovenia je daná ochrana vlastníckeho práva k pozemku pri jeho strete s právom k neoprávnenej stavbe možno vyvodzovať výlučne z ust. § 135c OZ, čo vyplýva z konštantnej súdnej praxe. ...

Podľa ustálenej súdnej praxe, rozhodnutie Najvyššieho súdu SR R 50/1985, vecné bremená zriadené rozhodnutím súdu podľa ust. § 135c ods. 3 OZ ako aj práva im zodpovedajúce sú vždy spojené s vlastníctvom k určitej nehnuteľnosti. Nie sú teda obmedzené len na určité konkrétne osoby. Časovo obmedzené sú iba vecné bremená, ktorým zodpovedajú práva viazané na určitú konkrétnu osobu.

Je treba uviesť, že súd prvého stupňa sa síce nezaoberal tým, či zákon priamo uvádza hľadiská, z ktorých by bolo možné usúdiť pri zriadení vecného bremena či ide o hrubý nepomer medzi vecným bremenom a výhodou oprávneného, lebo o tejto otázke podľa konkrétnych okolností rozhoduje vždy súd, avšak touto otázkou ani nebol povinný sa zaoberať.

Z hľadiska definície stavby, OZ v § 120 ods. 2 uvádza, že stavba nie je súčasťou pozemku, avšak nevymedzuje, čo to je stavba. Celkom nemožno vychádzať ani zo zák. č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní, podľa ktorého sa za stavbu považujú všetky stavebné diela bez zreteľa na ich stavebno-technické vykonanie, účel a dobu trvania, lebo toto vymedzenie je dané len pre účely stavebno-právne. Podľa ustálenej súdnej praxe stavba ako predmet občiansko-právnych vzťahov vzniká vtedy, ak ide o stavbu podľa Stavebného zákona, lebo základy stavby nie sú ešte samostatným predmetom občiansko-právnych vzťahov. Rozostavanú budovu je vždy stavbou podľa stavebného práva a stavbou podľa občianskeho práva je len za určitých okolností. Pojem stavba pritom nie je vo verejnom a súkromnom práve totožný. Pre posúdenie určitého objektu podľa občianskeho práva nestačí, že tento objekt je za stavbu prehlásený alebo vyhlásený stavebným právom. Vlastníkom stavby sa stáva stavebník bez ohľadu na to, či staval z vlastného alebo cudzieho materiálu a stavebníkom v zmysle občianskeho práva je ten, kto stavbu uskutočnil s úmyslom mať ju pre seba, pri posúdení vlastníckych a iných právnych vzťahov ku stavbe vzniknutej spoločnou činnosťou viacerých osôb je treba vychádzať z obsahu dohody uzavretej medzi týmito osobami. Takáto dohoda, ktorá nemusí byť písomná založí spoluvlastníctvo len ak je z jej obsahu zrejmé, že účastníci dohody chceli spoluvlastnícky vzťah založiť a pokiaľ stavbu vykonáva viacero osôb, ktoré o vlastníctve k novej stavbe neuzavreli žiadnu dohodu, potom z okolností ani nie je zrejmé, či ide o stavbu jedného alebo viacerých z nich, potom tieto osoby sa rozumejú a stávajú spoluvlastníkmi.

Príkladmo je treba uviesť, že existuje viacero objektov, ktoré nie sú stavbami v zmysle občianskeho práva, napr. lom, studňa, parkovisko alebo niektoré pozemné komunikácie. Ani vodné diela nie sú stavbami v zmysle uvedeného. Parkovisko predstavované je pozemkom, ktorého povrch bol spracovaný spevnením povrchu za účelom parkovania automobilov nemôže byť z hľadiska občiansko-právneho stavbou (rozsudok NS sp. zn 2Cdon/1414/97 ČR). Ani kanalizačné a vodovodné prípojky nie sú súčasťou pozemku, na ktorom sú umiestnené. Špecifický pohľad má judikatúra aj na panelovú vozovku, lebo v tomto prípade ide obvykle o hraničnú situáciu, lebo podľa svojho spôsobu realizácie môže byť takáto vozovka súčasťou pozemku, avšak nie stavbou podľa § 120 ods. 2 OZ.

S poukazom na to, že žalobcovia uplatnili ochranu vlastníckeho práva a neoprávnenej stavby podľa § 135c OZ, z občiansko-právneho hľadiska nie je pre kvalifikáciu stavby ako neoprávnenej významné, či stavebník má stavebné povolenie alebo nie. Neoprávnená je potom len taká stavba, ku ktorej stavebník nemal občianskoprávne oprávnenie. Musí ísť vždy o vybudované neoprávnené stavby od samého začiatku vzniku. Pokiaľ stavebník nie je oprávneným držiteľom (čo ovšem nevylučuje to, že subjektívne stavia v dobrej viere) pôjde v prípade, ak staval na základe neplatného alebo len domnelého právneho titulu ku stavbe, teda o stavbu neoprávnenú podľa § 135c OZ a napokon z hľadiska účelnosti odstránenia stavby, táto účelnosť odstránenia neoprávnene zriadenej stavby v zmysle § 135c OZ musí sa vyhodnotiť objektívne, t.j. s prihliadnutím ku všetkým okolnostiam a povahe každého jednotlivého prípadu a v rámci tejto voľnej úvahy súd musí prihliadať predovšetkým k povahe a rozsahu hospodárskej straty, ktorá by odstránením stavby vznikla k tomu, či vlastník stavby a jeho rodina v stavbe býva, či nie, aký je rozsah zastavaného pozemku a či vlastník stavby vedel, že stavia na cudzom pozemku a podobne. Pri stavbe na cudzom pozemku je treba prihliadnuť aj k povahe a rozsahu hospodárskej straty, na čo má vplývať cena stavieb. Obmedzenie vlastníckeho práva vlastníka pozemku, na ktorom bola neoprávnene zriadená cudzia stavba, potom zriadením vecného bremena v prospech stavebníka je mimoriadnym opatrením v práve, ktoré prichádza do úvahy len vo výnimočných prípadoch. Vyplýva to aj zo skutočnosti, že Listina základných práv a slobôd s núteným obmedzením vlastníckeho práva v súkromnom záujme výslovne nepočíta, a tým viac aj v prípade, kedy ide o súkromný záujem toho, kto do práva vlastníka zasiahol bez právneho dôvodu. Hlavný akcent je treba dať na ochranu práv vlastníka

pozemku, do ktorého práv bolo neoprávnene zasiahnuté, čo vyplýva z čl. 11 ods. 4 Listiny práv a slobôd ako aj z konštrukcie ust. § 135c OZ.

Súd prvého stupňa správne posúdil riešenu vec, žalobu zamietol proti žalovaným v 1., 2. a 3. rade. Súd prvého stupňa správne skúmal kto je vlastníkom stavby keďže z právnej praxe je známe, že situácie, ktoré v dôsledku neoprávnenej stavby môžu vzniknúť sú natoľko rôznorodé a modifikované, že prakticky zákonodarca nechcel v § 135c OZ taxatívnym spôsobom uviesť výpočet všetkých riešení, usporiadania, ktoré potom aj vymenoval. V záujme toho je vecou vždy súdu, aby v každom prípade našiel najvhodnejšie zák. riešenie v súlade so znením a účelom § 135c OZ s princípmi, na ktorých je založené platné občianske právo a tiež aj, aby to bolo v súlade s Listinou základných práv a slobôd. Súd prvého stupňa správne zvažoval a skúmal, či pozemok je zastavaný neoprávnenou stavbou, ktorá nie je stavbou len dočasnou, či ide vôbec o stavbu, aké sú potom právne dôsledky toho, ak by zriadil vecné bremeno. Skúmanie usporiadania pomerov z hľadiska zriadenia vecného bremena vychádza z ustanovení o vyporiadaní neoprávnenej stavby s poukazom na § 135c ods. 2 a § 853 OZ.

Z vykonaného dokazovania nesporne vyplýva, že žalovaní v 1., 2. a 3. rade nie sú vôbec vlastníkami stavieb na pozemku žalobcov a preto súd prvého stupňa správne žalobu zamietol. Pri otázke zriadenia vecného bremena súd prvého stupňa správne vychádzal z toho, že vyvlastňovacie rozhodnutie ObNV Košice I z roku 1984 pre výstavbu tenisového areálu T. je právne neúčinné. Napokon, vychádzal súd prvého stupňa z toho, že v danom prípade stavba, ktorá súvisí s porušením vlastníckeho práva žalobcov, t.j. tenisový areál postavený v minulosti na parcele vo vlastníctve žalobcov, nie je svojou povahou takou vecou, stavbou, a to ani čiastočnou, ktorá by pri zachovaní ochrany vlastníckych práv žalobcov mohla byť pri racionálnom úsudku prisúdená do ich vlastníctva za náhradu, lebo dôvodom by iste bola značne vysoká náhrada, a odstránenie stavby ako bolo pôvodne žalované nie je tiež účelné a zmysluplné. Ide o objekt slúžiaci v minulosti aj v súčasnosti obyvateľom mesta a svojou hodnotou v komplexe takéto riešenie aj vylučuje. Žalobcovia mohli podať na ochranu svojho vlastníctva určovaciu žalobu, avšak mohli tiež žiadať vyplatenie bezdôvodného obohatenia za neoprávnené užívanie pozemku aj do budúcnosti, pritom žalobcovia boli dominus litis, to znamená len žalobcovia si mohli zvoliť formu právnej ochrany ich vlastníctva, ktorou je súd viazaný a podľa § 79 O.s.p. tak urobili

žalobným návrhom. Súd prvého stupňa správne vychádzal z toho, že stavbou sa rozumie nehnuteľnosť spojená so zemou pevným základom a tejto požiadavke nevyhoveli čo do rozsahu nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobcov nevyhoveli podiely žalobcov vo vzťahu ku definovanej stavbe, a to išlo o tak malé podiely, že nemožno uvažovať (a nebolo to pochybné medzi účastníkmi) o možnosti zriadenia vecného bremena, pretože nejde o stavbu v zmysle občiansko-právnom.

Súd prvého stupňa správne zistil, že dotknuté parcely uvedené v posudku Ing. H. č. 6993/49, 6993/38, 6993/36, 6993/2 nemajú a nemôžu mať charakter stavby, podľa § 119 OZ. Podiely v rozsahu 9/480, 9/160 z celku dávajú jednoznačnú predstavu o malých dielikoch, podieloch žalobcov na parcelách č. 6993/2, 6993/49, 6993/36, 6993/38. Pre účely tohto sporu je smerodajné, že ani 2 kolíky, ktoré držia sieť tenisového dvorca, ani okrasnú zeleň pri dvorcoch nemožno považovať za stavbu. K odvolacím námietkam treba uviesť, že žaloba žalobcov nezníe na jeden celok, ale na uloženie povinnosti žalovaným, aby odstránili stavbu z dôvodu preukázania svojich vlastníckych podielov, a pritom odvolacie námietky o účelnosti časti nezastavaných pozemkov vo vzťahu k sociálnym budovám a k tribúne a ku panelovej stene sú bez právneho významu v spore. “

V zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v čl. 46 ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú. V danom prípade zákonný rámec ochrany tvoria síce ustanovenia Občianskeho zákonníka upravujúce právne vzťahy týkajúce sa neoprávnených stavieb (§ 135c) a vzniku vecných bremien (§ 151o), ako aj § 119, ale ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že § 135c Občianskeho zákonníka, pokiaľ ide o obsah pojmu „stavba“, nemusí zodpovedať stavebným predpisom, t. j. zákonu č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov (§ 43 a nasl.).

Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom rozsudku krajského súdu uvádza, že krajský súd sa primerane vysporiadal s argumentáciou sťažovateľov a príslušné ustanovenia Občianskeho zákonníka podstatné pre posúdenie veci interpretoval a aplikoval spôsobom, ktorý neodporuje ich zneniu, účelu ani označeným článkom ústavy, ktorých porušenie sa namieta. Krajský súd zrozumiteľne, logicky a v súlade s obsahom ustanovenia

§ 135c Občianskeho zákonníka odôvodnil svoje rozhodnutie aj v časti týkajúcej sa vymedzenia pojmu stavby, pričom jeho úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto aj celkom legitímne a právne akceptovateľné. Účelom ustanovenia § 135c Občianskeho zákonníka je úprava pomerov medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom neoprávnenej stavby. Pre účely občianskeho práva je pojem stavba potrebné vnímať ako vec v právnom zmysle, ako výsledok určitej stavebnej činnosti, ktorý je spôsobilý byť predmetom občianskoprávných vzťahov. Je síce vecou v právnom zmysle, musí však spĺňať aj určité znaky veci v prirodzenom zmysle tak, že musí ísť o vymedziteľnú časť vonkajšieho sveta. V občianskom práve je pojem stavby spojený s pojmom nehnuteľnosť. Existuje viacero objektov, ktoré nie sú stavbami v zmysle občianskeho práva, pretože vzhľadom na svoj charakter nemôžu byť súčasne stavbou a pozemkom. Takými sú napr. podľa ustálenej judikatúry komunikácie, ktoré predstavujú určité stvárnenie, resp. spracovanie povrchu zeme v dôsledku stavebnej činnosti, a príkladmo uviedol krajský súd aj ďalšie objekty. Zároveň odvolací súd zdôraznil, že žaloba nezníe na jeden celok (na celý areál), ale na uloženie povinnosti odstrániť stavbu, a preto námietky o účelnosti časti nezastavaných pozemkov vo vzťahu k sociálnym budovám a tribúne boli podľa neho bez právneho významu v spore.

Pri preskúvaní napadnutého rozsudku krajského súdu ústavný súd nezistil, že by právne názory krajského súdu vyjadrené v jeho rozsudku č. k. 5 Co 363/2008-265 z 2. februára 2009 v spojení s právnymi názormi vyjadrenými v rozsudku okresného súdu č. k. 15 C 805/1994-224 z 11. augusta 2008 boli svojvoľné (arbitrárne), pričom právne závery, na ktorých je tento rozsudok založený, sú podľa jeho názoru ústavne akceptovateľným spôsobom zdôvodnené, t. j. tak, ako to vyplýva z požiadaviek základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Na základe uvedeného podľa názoru ústavného súdu neexistuje ani príčinná súvislosť medzi označenými základnými právami sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 11 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a postupom krajského súdu pri rozhodovaní v danej veci, ktorá by umožňovala vysloviť záver o porušení práv označených sťažovateľmi. Skutočnosť, že sťažovatelia

sa nestotožňujú s právnym názorom krajského súdu, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti uvedeného rozhodnutia a nezakladá oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia naopak vyplýva, že odvolací súd sa zaoberal a vysporiadal s odvolacími dôvodmi sťažovateľov, avšak sa s nimi nestotožnil.

Pokiaľ sťažovatelia poukázali v doplnení sťažnosti na zákony, ktoré priamo upravujú vznik práva zodpovedajúceho vecnému bremenu v prospech stavieb vo vlastníctve určitých subjektov, čo považujú za analogickú situáciu vo vzťahu k svojej veci, ústavný súd musí konštatovať, že ide o právne predpisy, ktoré neriešia primárne úpravu občianskoprávných vzťahov, a preto poukaz na ne nie je relevantný v tejto veci sťažovateľov. K argumentácii sťažovateľov poukazujúcich na judikatúru Ústavného súdu Českej republiky ústavný súd uvádza, že táto judikatúra nie je precedentná pre rozhodovanie ústavného súdu v danej veci.

Reálne uplatnenie a garantovanie základného práva na súdnu ochranu neznamena ani právo na úspech v konaní, ale ani nárok na to, aby všeobecné súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorý predkladá účastník konania (m. m. IV. ÚS 340/04, IV. ÚS 184/05), a preto ústavný súd sťažnosť sťažovateľov odmietol po jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú. Takýto záver je v súlade s judikatúrou ústavného súdu v obdobnej veci sp. zn. III. US 274/09.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. marca 2010